
Vergaderjaar 2012–2013

---

33 605 F

**Jaarverslag en slotwet Diergezondheidsfonds
2012**

Nr. 1

JAARVERSLAG VAN HET DIERGEZONDHEIDSFONDS (F)
Aangeboden 15 mei 2013

Inhoudsopgave

	Blz.
A. ALGEMEEN	4
1. AANBIEDING EN DECHARGEVERLENING	4
2. LEESWIJZER	7
B. BELEIDSVERSLAG	8
3. BELEIDSARTIKEL	8
<i>01 Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen</i>	<i>8</i>
4. BEDRIJFSVOERINGSPARAGRAAF	19
C. JAARREKENING	20
5. VERANTWOORDINGSSTAAT 2012	20
6. SALDIBALANS	22
D. BIJLAGE	24
7. LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN	24

A. ALGEMEEN

1. Aanbieding en dechargeverlening

Aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Hierbij bied ik, mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken, het departementale jaarverslag van het Diergezondheidsfonds (F) over het jaar 2012 aan.

Onder verwijzing naar de artikelen 63 en 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verzoek ik de beide Kamers van de Staten-Generaal de Minister van Economische Zaken decharge te verlenen over het in het jaar 2012 gevoerde financiële beheer.

Ten behoeve van de oordeelsvorming van de Staten-Generaal over dit verzoek tot dechargeverlening is door de Algemene Rekenkamer als externe controleur op grond van artikel 82 van de Comptabiliteitswet 2001 een rapport opgesteld. Dit rapport wordt separaat door de Algemene Rekenkamer aan de Staten-Generaal aangeboden. Het rapport bevat de bevindingen en het oordeel van de Rekenkamer met betrekking tot:

- a. het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer;
- b. de ten behoeve van dat beheer bijgehouden administraties;
- c. de financiële informatie in het jaarverslag;
- d. de betrokken saldibalans;
- e. de totstandkoming van de informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering;
- f. de in het jaarverslag opgenomen informatie over het gevoerde beleid en de bedrijfsvoering.

Bij het besluit tot dechargeverlening dienen verder de volgende, wettelijk voorgeschreven, stukken te worden betrokken:

- a. het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2012;
- b. het voorstel van de slotwet over het jaar 2012 die met het onderhavige jaarverslag samenhangt;
- c. het rapport van de Algemene Rekenkamer over het jaar 2012 met betrekking tot het onderzoek van de centrale administratie van 's Rijkschatkist en van het Financieel jaarverslag van het Rijk;
- d. de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer met betrekking tot de in het Financieel jaarverslag van het Rijk over 2012 opgenomen rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk over 2012, alsmede met betrekking tot de Saldibalans van het Rijk over 2012 (de verklaring van goedkeuring, bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001).

Het besluit tot dechargeverlening kan niet worden genomen, voordat de betrokken slotwet is aangenomen en voordat de verklaring van goedkeuring van de Algemene Rekenkamer is ontvangen.

De Minister van Economische Zaken,

H.G.J. Kamp

Dechargeverlening door de Tweede Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal dat de Tweede Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Tweede Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, tweede lid van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, ter behandeling doorgezonden aan de voorzitter van de Eerste Kamer.

Dechargeverlening door de Eerste Kamer

Onder verwijzing naar artikel 64 van de Comptabiliteitswet 2001 verklaart de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat de Eerste Kamer aan het hiervoor gedane verzoek tot dechargeverlening tegemoet is gekomen door een daartoe strekkend besluit, genomen in de vergadering van

De Voorzitter van de Eerste Kamer,

Handtekening:

Datum:

Op grond van artikel 64, derde lid van de Comptabiliteitswet 2001 wordt dit originele exemplaar van het onderhavige jaarverslag, na ondertekening van de hierboven opgenomen verklaring, doorgezonden aan de Minister van Financiën.

2. Leeswijzer

Het jaarverslag van het Diergezondheidsfonds (DGF) bestaat uit het Beleidsverslag over 2012, de jaarrekening en een bijlage (lijst van gebruikte afkortingen).

In het Beleidsverslag 2012 wordt verantwoording afgelegd over de voornaamste beleidsprioriteiten, de streefwaarden, de geleverde prestaties en de budgettaire gevolgen van beleid. De jaarrekening bestaat uit de verantwoordingsstaat en de saldibalans van het fonds.

De apparaatsuitgaven/ontvangsten voor de uitvoering van het Diergezondheidsfonds zijn opgenomen bij het moederdepartement.

B. BELEIDSVERSLAG

3. Beleidsartikel

01 Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen

Algemene doelstelling

De diergezondheidszorg is primair de verantwoordelijkheid van de (vee)houder. Het adequaat verzorgen van de dieren en het vragen van hulp van dierenartsen bij diergezondheidsproblemen van de dieren vloeien daaruit voort.

De overheid is verantwoordelijk voor het weren en bestrijden van dierziekten wanneer er op grond van wetgeving en internationale verplichtingen noodzaak is tot ingrijpen, onder andere bij aangifteplichtige dierziekten. De overheid heeft ook een rol als de mogelijkheden van de individuele (vee)houder om dierziekten effectief te vermijden, op te sporen en te bestrijden ontoereikend zijn en/of risico's voor de volksgezondheid ontstaan die het bedrijfsleven niet zelf kan afwenden. De bestrijding van (zeer) besmettelijke dierziekten is veelal een wettelijke taak, gebaseerd op Europese regelgeving. In de beleidsbrief over de bestrijdingsstrategie van besmettelijke, bestrijdingsplichtige dierziekten (TK, 29 683, nr. 103, d.d. 15 juli 2011) is het beleid richting de toekomst uiteengezet. Het kabinet zet onder meer in op het mogelijk maken van noodvaccinatie bij een uitbraak van dierziekten.

In de nota dierenwelzijn en diergezondheid, die op 23 februari 2012 naar de Tweede Kamer is gezonden, is het diergezondheidsbeleid in de volle breedte weergegeven (TK, 28 286 nr. 548). Hierin is onder andere aandacht voor het verbeteren van diergezondheid op bedrijfsniveau met het oog op het bereiken van een zorgvuldige en duurzame veehouderij.

Daar waar de overheid inzet pleegt in de bewaking en bestrijding van dierziekten, worden kosten in eerste instantie door de overheid betaald. Het feit dat de overheid betrokken is, vormt echter geen argument om de kosten dan ook bij de overheid neer te leggen. Vanuit het uitgangspunt dat de (vee)houder verantwoordelijk is voor de gezondheid van zijn dieren is het gerechtvaardigd om (een deel van de) kosten van de bewaking en bestrijding door te berekenen aan de sector.

In het geval de houder van het dier of de dierenarts verschijnselen zien die kunnen wijzen op een aangifteplichtige dierziekte, dient dit onmiddellijk te worden gemeld. De zorg voor de diergezondheid en het tijdig signaleren en melden van problemen is essentieel voor de bestrijding van (besmettelijke) dierziekten. Dat geldt des te sterker voor de zeer besmettelijke dierziekten, waarbij bestrijding door de overheid noodzakelijk en geboden is. Elke vertraging in de melding van dergelijke (besmettelijke) dierziekten doet de gevolgen en daarmee de overlast en de kosten, meer dan evenredig toenemen.

Het DGF is het financiële instrument van de overheid voor de betaling van bewakings- en bestrijdingskosten die door of in opdracht van de overheid zijn gemaakt. Het beleid, dat aan de basis ligt van de inzet van dit instrument, is weergegeven in het beleidsartikel 16 Concurrende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens van de begroting 2012 van het Ministerie van Economische Zaken. In de begroting voor 2012 van

het DGF is dat beleid nader uitgewerkt en zijn de te realiseren streefwaarden en prestatiegegevens aangegeven.

Nederland is door de Europese Unie (EU) officieel vrij verklaard van bepaalde dierziekten. Deze vrijstatus wordt gehandhaafd door uitvoering van monitorings- c.q. bewakingsprogramma's en bewaakt op basis van meldingen van actuele uitbraken. Daarnaast ondersteunen deze bewakingsonderzoeken de preventie voor de betreffende dierziekten. De uitgaven en ontvangsten van deze verplichte bewakingsprogramma's worden in het DGF verantwoord op operationele doelstelling 01.11 «Bewaking van dierziekten».

Indien zich desondanks uitbraken van besmettelijke dierziekten voordoen is het beleid erop gericht deze – binnen de kaders van de EU-regelgeving- zo effectief mogelijk te bestrijden en verdere verspreiding van besmettelijke dierziekten zoveel mogelijk te beperken. Essentiële voorwaarde hiertoe is het tijdig signaleren van symptomen van besmettingen door onderzoek te doen naar verdachte gevallen. De uitgaven en ontvangsten die samenhangen met de bestrijding van besmettelijke dierziekten worden in het DGF verantwoord op operationele doelstelling 01.12 «Bestrijding van dierziekten».

Eind 2011 werd in Nederland en enkele omliggende landen een nieuwe dierziekte vastgesteld, veroorzaakt door het Schmallenbergvirus (SBV). Dit virus veroorzaakte de geboorte van misvormde lammeren en kalveren. Voor EZ was eind 2011, bij de eerste meldingen van misvormde lammeren, onduidelijk of aan de criteria voor aanwijzing als besmettelijke dierziekte werd voldaan. Met name uit voorzorg voor volksgezondheid en schade voor de veehouderij heeft EZ toen snel gehandeld door het instellen van een meldplicht. Het doel van de meldplicht was het verzamelen van gegevens, zodat meer bekend zou worden over de aard en omvang van de nieuwe, onbekende ziekte veroorzaakt door het Schmallenbergvirus. De verplichting tot het melden van bij geboorte misvormde lammeren en kalveren is van kracht geworden op 20 december 2011. Op 6 juli 2012 is de meldplicht afgeschaft, omdat het doel bereikt was: de aard en omvang van de ziekte was duidelijk geworden. Het Schmallenbergvirus had zich over heel Nederland verspreid. De impact van de ziekte is beperkt gebleven, slechts op een relatief klein aantal rundvee- en schapenbedrijven zijn klinische verschijnselen gemeld (respectievelijk op 3,7 procent en 2,5 procent van de bedrijven). Bovendien bleken er, na serologisch onderzoek bij mensen door het RIVM, geen aanwijzingen te zijn dat het Schmallenbergvirus zich naar mensen kan verspreiden. Er is geen Europese meldplicht ingesteld. In totaal zijn er 1.689 bedrijven gemeld met verschijnselen die kunnen wijzen op een besmetting met het Schmallenbergvirus. Daarbij ging het om 1.301 rundvee-, 350 schapen- en 38 geitenbedrijven. Uiteindelijk is op 237 rundvee-, 107 schapen- en 6 geitenbedrijven het virus daadwerkelijk aangetoond. Het virus is daarmee op 350 bedrijven aangetoond en op 1.339 bedrijven niet aangetoond.

Naast de meldplicht is in december 2011 ook besloten om wetenschappelijk onderzoek te starten naar het nieuwe Schmallenbergvirus (financiering buiten het DGF om). Dit onderzoek wordt uitgevoerd door het Centraal Veterinair Instituut (CVI) en de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) in nauwe samenwerking met andere internationale onderzoeksinstituten. Het onderzoek behelst diagnostiekontwikkeling, prevalentieonderzoek (naar het aantal ziektegevallen in een populatie op een bepaald moment), onderzoek naar de wijze van ontstaan en ontwikkeling van de

ziekte, onderzoek naar risicofactoren voor schapen- en rundveebedrijven en entomologisch (insectendierkundig) onderzoek.

Vanaf 15 februari 2012 is Nederland weer officieel vrij van Blue Tongue (BT). De monitoring is sindsdien gericht op het opsporen van een mogelijke nieuwe insleep van deze ziekte. De actieve monitoring wordt uitgevoerd door de Gezondheidsdienst voor Dieren en vindt plaats in de knuttenvrije periode in de winter. Over heel Nederland verspreid worden in totaal circa 350 runderen serologisch onderzocht.

Op 1 januari 2012 was op 39 besmette melkgeiten- en melkschapenbedrijven een Q-koorts besmetstatus van kracht. Op 31 december 2012 was nog op 25 bedrijven een besmetstatus van kracht. Het aantal meldingen van patiënten met acute Q-koorts is van circa 2.300 in 2009 gedaald naar circa 500 in 2010 en circa 80 in 2011. In 2012 is dat aantal nog verder gedaald naar circa 70 (bron RIVM). Hierdoor lijkt het erop dat de ingezette (hygiëne)maatregelen en de bestrijding van Q-koorts in 2010 effectief zijn. In 2012 zijn de veterinaire maatregelen in stand gehouden. De eind 2009 ingezette tankmelkmonitoring, om met Q-koorts besmette bedrijven te identificeren, is in 2012 gecontinueerd. Ook is in 2012 de Q-koorts vaccinatiecampagne voortgezet. Vaccinatie wordt door de veehouder zelf betaald; de kosten van de vaccins worden wel door EZ voorgefinancierd uit het DGF.

Naast de activiteiten bij BT en Q-koorts, blijven de activiteiten gericht op het tijdig opsporen van de bekende dierziekten zoals Aviaire Influenza (AI), Klassieke Varkenspest (KVP) en Mond- en Klauwzeer (MKZ).

Afgezien van de uitgaven voor bewaking en bestrijding worden in het DGF ook de uitgaven en ontvangsten verantwoord voor welzijnsmaatregelen als gevolg van een uitbraak (operationele doelstelling 01.13). Tenslotte wordt op operationele doelstelling 01.14 de financiering van overige uitgaven verantwoord.

Bijdrage Bedrijfsleven

In juni 2010 is het derde (vernieuwde) «Convenant financiering bestrijding besmettelijke dierziekten LNV-PVV-PPE-PZ 2010 tot en met 2014» ondertekend door de toenmalige Minister van LNV en de Productschappen Vee en Vlees (PVV), Pluimvee en Eieren (PPE) en Zuivel (PZ). Hierin zijn afspraken gemaakt over de verdeling van jaarlijkse kosten voor monitoring, verdenkingen en eventuele bestrijding van besmettelijke dierziekten tussen overheid en veehouderijsectoren.

De sectoren rundvee, varkens, pluimvee en schapen en geiten dragen bij aan de bestrijdingskosten van de aangewezen dierziekten tot een vooraf bepaald maximum (plafond). Boven deze plafonds draagt de overheid de resterende kosten in deze convenantperiode. In 2012 zijn de maximale bijdragen conform de afspraken in het convenant geïndexeerd.

Onderstaand zijn de door het bedrijfsleven gegarandeerde plafondbedragen weergegeven.

Onder de operationele doelstellingen wordt ingegaan op de realisatie van het beleid en de daarmee gemoeide uitgaven.

bedragen x € 1.000			
Sector	Uitgangsbetragten ¹		Bedragen na indexering 2012
Rundveehouderij	19.500 ²		20.112
Varkenshouderij	68.000		72.907
– AVP en SVD		42.000	45.031
– Overige dierziekten		26.000	27.876
Schape/geitenhouderij	4.520 ²		4.690
– Scrapie		1.350	1.401
– Overige dierziekten		3.170 ²	3.289
Pluimveehouderij	26.000		27.223
– NCD		2.000	2.094
– Overige dierziekten		24.000	25.129
Totaal	118.020		124.932

¹ De uitgangsmaxima zijn met ingang van het kalenderjaar 2012 aangepast aan de hand van: de omvang van de betrokken veestapel zoals gepubliceerd in de CBS-LEI uitgave over de land- en tuinbouwcijfers van het lopende kalenderjaar, waarbij de landbouwtelling 2009 als referentiepunt gold, en het percentage gelijk aan het consumentenprijsindexcijfer van alle huishoudens over januari van het lopende kalenderjaar zoals laatstelijk gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarbij het consumentenindexcijfer alle huishoudens over januari 2009 als referentiepunt gold.

² In deze bedragen is nog geen rekening gehouden met een bijdrage van de sectoren in de kosten samenhangend met verdenkingen van besmettingen met het Schmallenbergvirus.

Budgettaire gevolgen van beleid

Bedragen x € 1.000						
	Realisatie				Vastgestelde begroting 2012	Verschil
	2009	2010	2011	2012		
VERPLICHTINGEN	14.555	55.266	15.944	15.433	9.700	5.733
UITGAVEN	14.555	55.266	15.944	15.433	9.700	5.733
Beginsaldo	18.773	8.172	12.904	7.508	0	7.508
Programma-uitgaven	14.555	55.266	15.944	15.433	9.700	5.733
U0111 Bewaking van dierziekten	3.783	3.207	3.779	5.169	4.250	919
U0112 Bestrijding van dierziekten	10.769	44.216	11.327	9.474	5.450	4.024
U0113 Voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen	0	0	0	0	0	
U0114 Overig	3	70.843	838	790	0	790
ONTVANGSTEN	3.954	59.998	10.548	12.561	9.700	2.861
Eindsaldo	8.172	12.904	7.508	4.636	0	4.636

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

De hogere uitgaven voor bewaking houden met name verband met nagekomen facturen uit 2011 voor de BSE- en TSE-testen. De hogere uitgaven voor bestrijding houden met name verband met de besmettingen met het Schmallenbergvirus (€ 1,4 mln), AI-bestrijding (€ 1,3 mln), het op peil brengen van voorraden ten behoeve van de bestrijding (€ 0,6 mln) en voorfinanciering Q-koortsvaccins (€ 0,8 mln). De uitgaven onder Overig hebben betrekking op controlemaatregelen ten aanzien van de (verboden) invoer van Turks en Servisch stro (€ 0,8 mln).

Ontvangsten

Bedragen x € 1.000		
Omschrijving	Realisatie 2012	Begroting 2012
Ontvangsten van het bedrijfsleven:	5.128	
– Bijdrage van het PPE	241	
– Bijdrage van het PVV	1.819	
– Bijdrage van PZ	3.068	
Ontvangsten van EZ	7.433	
Totaal	12.561	9.700

Toelichting op de ontvangsten

De hogere ontvangsten houden met name verband met de besmettingen met het Schmallenbergvirus (€ 1,4 mln) en de (verboden) invoer van Turks en Servisch stro (€ 0,8 mln).

Operationele doelstelling: 01.11 Bewaking van dierziekten

De uitgaven die samenhangen met de uitvoering van een aantal bewakings- en monitoringsprogramma's worden ten laste van deze operationele doelstelling verantwoord. Deze programma's hebben ten doel de diergezondheidsstatus te bewaken en te monitoren en anderzijds te voldoen aan verplichtingen van de EU. Voor het behouden van door de EU erkende statussen «vrij van bepaalde dierziekten», moeten namelijk periodiek bewakingsprogramma's worden uitgevoerd.

De eerste van deze bewakingsonderzoeken betreft het jaarlijkse onderzoek naar de afwezigheid van brucella melitensis bij schapen en geiten. Dit onderzoek wordt in opdracht van Economische Zaken door de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) uitgevoerd.

Voor BT heeft de EU een monitoringsprogramma verplicht gesteld dat deels door de EU wordt gefinancierd. Het programma richt zich op runderen, schapen en geiten.

Jaarlijks wordt ook bewakingsonderzoek uitgevoerd naar de afwezigheid van KVP. Dode varkens die bij de GD en bij een aantal grote dierenartsenpraktijken worden aangeboden om de doodsoorzaak vast te stellen, worden onderzocht op aanwezigheid van het varkenspestvirus. Ook worden door jagers geschoten wilde varkens onderzocht op KVP. Varkenshouders zijn verplicht om verschijnselen die wijzen op KVP te melden aan de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Verder is er voor varkenshouders vanuit de regeling Preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's de verplichting om via uitsluitingsdiagnostiek de ziekte KVP uit te sluiten bij koppelbehandelingen en verhoogde sterfte.

Een dergelijk systeem om zieke en/of gestorven dieren te onderzoeken op besmettelijke dierziekten bestaat ook bij pluimvee. Indien de doodsoorzaak of ziekte van dieren niet duidelijk is of wanneer AI niet uit te sluiten is op basis van het klinisch beeld, worden swabs (speeksel en mestmonsters) van de dieren door de betreffende dierenartspraktijk voor AI-onderzoek doorgezonden aan het Centraal Veterinair Instituut van de Wageningen Universiteit (CVI).

Naast de bewaking van dierziekten bij pluimvee functioneert er een early warning systeem op basis van de regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's. Dit early warning systeem is er op gericht dat pluimveehouders zo snel mogelijk verschijnselen die kunnen wijzen op AI melden aan de NVWA. Zo moet de houder verhoogde sterfte van hun dieren melden aan de NVWA en klinische problemen en afwijkingen in het normale patroon van bijvoorbeeld voedsel- en wateropname rapporteren aan een dierenarts. Vervolgens stelt de dierenarts een onderzoek in en voor zover bij dit onderzoek het vermoeden van bijvoorbeeld AI rijst, wordt aan de NVWA een verdenking van AI gemeld en treedt de standaard procedure in werking voor verdenkingen. Dit systeem wordt mede begeleid en onderhouden door de GD.

Ook worden alle pluimveebedrijven tenminste eenmaal per jaar op basis van risico op insleep gemonitord op AI. De kosten van deze reguliere serologische monitoring worden direct in rekening gebracht bij de betrokken pluimveeouders en komen derhalve niet ten laste van het DGF.

Ook wilde vogels worden onderzocht op AI. Er zijn twee monitoringsprogramma's bij wilde vogels. Enerzijds worden er levende wilde vogels van de risicosoorten gevangen en bemonsterd. Deze vogels worden weer vrij gelaten zodat ze te volgen zijn in hun vliegbewegingen. Levende wilde vogelmonitoring wordt uitgevoerd door het Erasmus Medisch Centrum. Anderzijds worden dood gevonden wilde vogels van de risicosoorten verzameld en onderzocht op AI. Dit programma wordt uitgevoerd door het CVI in samenwerking met Sovon Vogelonderzoek. Tussen beide onderzoeksinstituten, Erasmus Medisch Centrum en CVI vindt uitwisseling van gegevens plaats. De monitoring van dode vogels wordt ten laste gebracht van het DGF, het andere programma loopt rechtstreeks via de EZ-begroting.

Tot slot heeft EZ met ingang van oktober 2009 bewakingsonderzoek verplicht gesteld naar de aanwezigheid van de bacterie *Coxiella burnetii* (Q-koorts) in tankmelk van geiten- en schapenbedrijven. Tankmelkmonitoring vond tot juli 2011 tweewekelijks plaats en daarna eens per maand op vrije bedrijven en tweewekelijks op besmette bedrijven en bedrijven die vanuit gewetensbzwaren niet vaccineren. Deze monitoring wordt uitgevoerd door de GD.

Streefwaarden

Behoud van de huidige, officieel door de EU verleende, status vrij te zijn van een aantal dierziekten.

Inperken van het risico van het (nog) niet (kunnen) opmerken van een besmetting.

Het streven is erop gericht om voor een aantal dierziekten de EU-status «vrij van dierziekten» te behouden (zoals bijvoorbeeld voor KVP en brucellose). Deze streefwaarden zijn voor 2012 gerealiseerd. Daarnaast heeft Nederland in 2012 weer de vrijstatus verkregen voor Blue Tongue.

De bewakingsprogramma's dienen ook ter ondersteuning van de melding van dierziekten voor het geval deze niet worden opgemerkt. Aan de Europese Commissie is gerapporteerd over de resultaten van deze onderzoeken. Kosten van verplichte bewakingsmaatregelen worden in het

kader van het convenant gefinancierd door het bedrijfsleven en de overheid.

Prestatiegegevens

Bewakingsprogramma	Realisatie 2012			Begroting 2012		
	Bedrijven	Dieren	Uitgaven (x € 1.000)	Bedrijven	Dieren	Uitgaven (x € 1.000)
Brucella (schaap, geit)	1.607	15.682	569	1.500	14.000	500
Blauwtong (rund, schaap, geit)						
– Serologie ¹	231	231	112			100
– Vector						50
BSE rund, bij destructor en bij noodslachting ²		44.330	2.299		46.000	1.850
TSE schaap/geit, bij destructor en slacht		21.997	609		20.700	400
KVP (varkens) ³						
– Veehouderij (early warning)						
– Veehouderij (tonsillen)	1.122	2.821	299	1.250	4.000	100
– Wilde zwijnen		565	175		450	100
AI						
– Bedrijfsmatig pluimvee: early warning			90			
– Insturen monsters (swabs)	167	1.465			1.400	50
– Melding afwijkende verschijnselen (bij GD) ⁴	1.211			5.800		5
– Bedrijfsmatig pluimvee: monitoring serologische testen	2.428	166.435		2.700	170.000	5
Wilde vogels:						
– Monitoring levende wilde vogels ⁵					8.000 (14.000 monsters)	5
– Monitoring dode vogels ⁷		7.738				
Q-koorts (melkmonsters) ⁸	377	6.330	95	430	8.400	1.100
Totaal			5.169			4.250

¹ Betreft rund. Nog niet volledig afgerond.

² De BSE testen op runderen bij slacht worden niet via het DGF gefinancierd, maar rechtstreeks door de houders en zijn daarom niet in deze tabel opgenomen. Voor BSE en TSE zijn de uitgaven in 2012 hoger dan begroot vanwege nagekomen facturen van 2011.

³ Early warning: het betreft inzendingen van dierenartsen rechtstreeks naar het CVI in het kader van uitsluitonderzoek. Deze gegevens zijn voor de volledigheid toegevoegd, maar zijn niet opgenomen in de begroting 2012.

Tonsillen: onder het aantal bedrijven staat het aantal inzendingen. Het aantal dieren waarvan de tonsillen worden onderzocht hangt af van hoeveel dieren de GD uit hoofde van andere opdrachten aangeboden krijgt voor sectieonderzoek.

⁴ Onder het aantal dieren staat het aantal meldingen van een of meerdere diergezondheidsproblemen.

⁵ De financiering van deze uitgaven loopt niet via DGF, maar rechtstreeks via de sector of EZ. Deze gegevens zijn in de tabel opgenomen om het volledige pakket aan bewakingsactiviteiten in hun onderlinge samenhang weer te geven.

⁶ Het onderzoek wordt slechts deels gefinancierd door EZ.

⁷ In 2012 was er geen concrete dreiging van HPAI afkomstig van wilde vogels.

⁸ Onder het aantal bedrijven staat het aantal Unieke Bedrijfs Nummers (UBN's). Onder het aantal dieren staat het aantal testen.

Bron: Dienst Regelingen (BSE en TSE), NVWA (vectormonitoring), Erasmus MC (onderzoek levende wilde vogels), Centraal Veterinair Instituut (onder andere confirmatie-onderzoek en early warning KVP en AI), SOVON Vogelonderzoek Nederland (onderzoek dode wilde vogels) en Gezondheidsdienst voor Dieren (overig).

Operationele doelstelling: 01.12 Bestrijding van dierziekten

Op deze operationele doelstelling worden de uitgaven verantwoord als een verdenking of een uitbraak van een wettelijk te bestrijden dierziekte zich voordoet. Het gaat dan om de uitgaven voor het onderzoek naar de verdenkingen en de bestrijdingsmaatregelen.

In het geval een rund in de periode van 100 dagen na inseminatie tot 21 dagen voor de normale afkalftatum haar vrucht verliest (abortus), is er sprake van een verdenking van brucellose. Deze interpretatie en de daaraan verbonden gevolgen zijn van belang aangezien een brucellosebesmetting niet of nauwelijks met uiterlijke verschijnselen gepaard gaat en een dergelijke abortus het enige vroegtijdige klinische signaal is dat een rund besmet kan zijn met brucellose. Bij een dergelijke abortus volgt

nader onderzoek om definitief vast te stellen of er sprake is van een besmetting met brucellose of dat een andere oorzaak de abortus heeft veroorzaakt. De onderzoeken in 2012 hebben geen besmetting met brucellose aangetoond.

De bestrijding van een dierziekte begint bij de melding ervan. Het streven is om zo snel en effectief mogelijk de dierziekte te bestrijden. Concreet houdt dit in dat bij een melding direct een onderzoek wordt ingesteld. Voor zover de verdachte verschijnselen duiden op een zeer besmettelijke dierziekte, moet binnen 3 uur een team ter plaatse een onderzoek instellen. Naar aanleiding van alle meldingen van een mogelijke dierziekte zijn onderzoeken uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft de meldingen bij de NVWA weer en de uitkomst van het onderzoek door de NVWA.

Dierziekte	Aantal meldingen	Resultaat onderzoek			
		positief	negatief	nog geen uitslag	Geen actie noodzakelijk ¹
Aviaire Influenza ²	109	3	90	–	16
Afrikaanse Paardenpest	1		1	–	
Aujeszky	2			–	2
Amerikaans Vuilbroed	1			–	1
Blue Tongue	8		8	–	
Brucella Ovis	3		1	–	2
Brucella Suis	123		121	–	2
Brucellose Abortus Bang	85		78	–	7
Brucellose Canis	2		2	–	
Brucellose Melitensis	15		14	–	1
Bovine Spongiforme Encephalopathy	2			–	2
Contagious Equine Metritis	1			–	1
Dourine	1		1	–	
Echinococcus	5	2	1	–	2
Escheria coli	4		3	–	1
Equine Virale Arteritis	2		2	–	
Equine Infectieuze Anemie	19		17	–	2
Hantavirus	3		1	–	2
Klassieke Varkens Pest	13		12	–	1
Koepokken	1			–	1
Koi Herpes	2			–	2
Leptospirose	13	1	4	–	8
Listerie	1			–	1
Leucose	27		24	–	3
Malleus	4		4	–	
Mond- en Klauwzeer	5		3	–	2
New Castle Disease	10	1	6	–	3
Orf	1			–	1
Paardenziekten (overig)	1			–	1
Peste de Petit Ruminant	1		1	–	
Psittacose					
– dier	62	43	12	–	7
– humaan	38	10	22	–	6
Q-koorts ³	31	5	15	–	11
Rabiës ⁴					
– vleermuis	204	11	164	–	29
– zoogdier	31	1	23	–	7
Salmonellose	161	153	4	–	4
Schmallenberg	1.698	305	1.290	–	103
Scrapie	6	5	1	–	
Swine Vesiculair Disease	93		28	–	65
Tuberculose ⁵	41	2	22	4	13
Venezuelan Equine Encephalitis	1		1	–	
Vesiculaire Stomatitis	2		2	–	

	Aantal meldingen	Resultaat onderzoek			
		positief	negatief	nog geen uitslag	Geen actie noodzakelijk ¹
West Nile Virus	3		3	–	
Zoönosen bronopsporing	4		1	–	3
Totaal	2.840	542	1.982	4	312

¹ Daar waar geen actie is ondernomen was naar mening van het dierziekespecialistenteam van de NVWA geen nader onderzoek nodig, omdat op basis van de aanwezige verschijnselen een besmetting met de aangifteplichtige dierziekte niet aan de orde was.

² In 2012 zijn twee uitbraken van laagpathogene vogelgriep op pluimveehouderijen geweest. De beide bedrijven, waarvan een met kalkoenen, zijn geruimd. Daarnaast is in 2012 een vogelhandel getroffen door de laag pathogene variant van deze dierziekte. Sinds 5 november jl. is Nederland weer vrij van laagpathogene vogelgriep verklaard.

³ Het cijfer voor Q-koorts is opgebouwd uit cijfers die gegeneerd zijn uit de zogenoemde bronopsporing: opsporing van Q-koortsbesmetting n.a.v. een humaan cluster van zieken, meldingen van een verhoogd percentage abortus, een steekproef op basis van tankmelk en het verplichte tankmelk-onderzoek. In 2012 is bij vier melkgeitenbedrijven de besmetstatus ten aanzien van Q-koorts ingesteld. Twee van deze bedrijven waren eerder al besmet, maar zijn na een jaar lang negatieve uitslagen van het tankmelkonderzoek weer vrijgegeven. Deze twee bedrijven zijn dus opnieuw besmet verklaard in 2012. Op besmette bedrijven zijn hygiënemaatregelen van kracht. Er zijn in 2012 geen dieren geruimd.

⁴ De gevallen van rabiës (hondsdoelheid) zijn allemaal op een casus na te wijten aan rabiës bij vleermuizen. Het is bekend dat vleermuizen in Nederland drager kunnen zijn van dit virus, dat overigens een andere vorm heeft dan het virus dat bij zoogdieren voorkomt. Het is dan ook van belang om incidenten met vleermuizen altijd te melden.

De treffende casus betreft import van een Marokkaans hondje, welke uiteindelijk de symptomen van rabiës krijgt. De hond wordt geëuthanaseerd en na onderzoek wordt rabiës bevestigd. De eigenaren worden door de GGD behandeld.

⁵ Via slachthuisverdenking kwam een melding binnen van klinische TBC bij een rund uit 2004. De laboratoriumuitslag was positief in de PCR, macroscopisch en histologisch. Alle overige dieren ouder en/of langer op het bedrijf dan 6 weken zijn getuberculineerd (getest op besmetting). Het betreffende rund is in december 2011 samen met 11 andere dieren vanuit België aangevoerd. Op het herkomstbedrijf van het besmette rund, waren alle 13 nog aanwezige runderen positief in de tuberculine. Alle runderen zijn vervolgens overgenomen en afgevoerd naar het CVI. Bij sectie waren op een rund na bij alle dieren meer of minder ernstige TBC-lesies aanwezig. Op het bedrijf zijn ook nog 5 paarden, 1 hond, 2 katten en 1 schaap aanwezig. Deze dieren zijn ook getuberculineerd. De 3 kalveren die waren afgevoerd zijn ook overgenomen en naar het CVI afgevoerd. Deze waren negatief bij sectie. De veehouder en zijn vrouw zijn onderzocht; beiden waren positief in de mantouxtest.

Bron: NVWA

	Realisatie 2012			Begroting 2012		
	Bedrijven	Dieren	Uitgaven (x € 1.000)	Bedrijven	Dieren	Uitgaven (x € 1.000)
Verdenkingen						
– Brucellose (verwerpersonderzoek)	5.759	11.360	1.361		12.000	1.000
– KVP			38	15		100
– MKZ (rund, schaap, geit)			7	5		15
– AI (HPAI & LPAL)			340	5		15
– BSE (rund)			2	5		15
– TSE (schaap, geit)			16	5		15
– Diagnostiek verdenkingen ¹			35			700
– Blue Tongue			51			
– Leukose			27			
– NCD			13			
– Psittacose			109			
– Q-koorts			91			
– Rabies			82			
– TBC			76			
– Vesiculaire varkensziekte			69			
– Overige Dierziekten			25			
– Schmallenberg ²			1.406			
Bestrijding						
– BSE			6	1		70
– TSE (schaap/geit)			10	5		180
– Brucella varkens			46			
– Brucellose runderen			17			
– Psittacose			49			
– Q-koorts			289			
– TBC			72			
– Vogelpest (LPAL & HPAI)			1.324			
– Overige Dierziekten			4			
Voorzieningen						
– AUV			917			300
– Calamiteitenreserve destructie ³			315			1.500
– Waakvlamcontracten			784			650
– Voorziening MKZ / KVP						890
– Overige voorzieningen			1.055			0
– Q-koorts vaccins ⁴			838			
Totaal			9.474			5.450
Overige						
– Turks Stro ⁵			790			
Totaal			790			

¹ Diagnostiek verdenkingen (CVI) wordt bij betaling van de kwartaalfacturen als totaalbedrag opgenomen. Na afloop van het betrokken kalenderjaar worden de kosten verdeeld naar dierziekte. Het totaal bedrag van € 35.000 bestaat uit drie delen:

- € 0,372 mln betaling van de kwartalen 3 en 4 van 2011
- -/- € 0,911 mln afrekening 2011. Dit bedrag is verdeeld naar de verschillende dierziekten.
- € 0,574 mln betaling van de kwartalen 1 en 2 van 2012.

² De verdenkingskosten Schmallenbergvirus betreffen de kosten van inzet van onder andere EZ, de Gezondheidsdienst voor Dieren en het Centraal Veterinair Instituut bij het afhandelen en onderzoeken van meldingen.

³ De realisatie 2012 is het saldo van uitgaven in 2012 (€ 1.291.000) minus een teruggave voor 2010 (€ 976.000).

⁴ Q-koorts vaccins: het betreft een voorfinanciering uit het DGF. De veehouder betaalt deze volledig na gebruik ervan.

⁵ Zowel de uitgaven als ontvangsten zijn met € 0,8 mln verhoogd voor uitgaven die samenhangen met kosten van controlemaatregelen als gevolg van de (verboden) invoer van Turks en Servisch stro. Dit betreft onder andere vernietigingskosten, vergoedingen aan veehouders en preventief serologisch onderzoek op Klassieke Varkenspest en Mond- en Klauwzeer.

Bron: NVWA, GD (Brucellose verwerpersonderzoek), DR

Vorzieningen

Naast bewaken en bestrijden, als dat aan de orde is, is het noodzakelijk om voorzieningen te treffen om onmiddellijk te kunnen bestrijden. Sommige van deze voorzieningen zijn leveringen of diensten van bedrijven. Voor de onmiddellijke beschikbaarheid daarvan worden met deze bedrijven (waakvlam)contracten gesloten en moet een vergoeding worden betaald. Daarnaast worden er voorraden materialen aangeschaft die nodig zijn bij een bestrijding.

Evaluatie

De evaluatie van het beleid dat aan de basis ligt van het DGF, is weergegeven bij het beleidsartikel 16 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens van het jaarverslag van EZ .

4 Bedrijfsvoeringsparagraaf

In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van uitgaven en de totstandkoming van beleidsinformatie. Voor specifieke opmerkingen in de bedrijfsvoering wordt verwezen naar het jaarverslag van het Ministerie van EZ.

Rechtmatigheid

Op basis van de mij beschikbare informatie zijn er geen onrechtmatigheden geconstateerd die de tolerantiegrens overschrijden.

Totstandkoming beleidsinformatie

Op basis van de mij beschikbare informatie zijn er geen relevante tekortkomingen geconstateerd in de totstandkoming van beleidsinformatie.

C. JAARREKENING

5. Verantwoordingsstaat 2012

(Bedragen in € 1.000)										
		(1)			(2)			(3)		
		Oorspronkelijke vastgestelde begroting			Realisatie			Verschil realisatie en oorspronkelijk vastgestelde begroting		
Art	Omschrijving	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
01	Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen	9.700	9.700	9.700	15.433	15.433	12.561	5.733	5.733	2.861
	Sub-totaal	9.700	9.700	9.700	15.433	15.433	12.561	5.733	5.733	2.861
	Voordelig eindsaldo 2011	0	0	0			7.508			7.508
	Sub-totaal	0	0	0			7.508			7.508
	Voordelig eindsaldo 2012	0	0	0	4.636	4.636		4.636	4.636	
	Totaal	9.700	9.700	9.700	20.069	20.069	20.069	10.369	10.369	10.369

Financiële toelichting bij de verantwoordingsstaat DGF 2012

Toelichting op de uitgaven en verplichtingen

Bedragen x € 1.000							
					Realisatie	Vastgestelde begroting 2012	Verschil
	2009	2010	2011	2012			
VERPLICHTINGEN	14.555	55.266	15.944	15.433		9.700	5.733
UITGAVEN	14.555	55.266	15.944	15.433		9.700	5.733
Beginsaldo	18.773	8.172	12.904	7.508		0	7.508
Programma-uitgaven	14.555	55.266	15.944	15.433		9.700	5.733
U0111 Bewaking van dierziekten	3.783	3.207	3.779	5.169		4.250	919
U0112 Bestrijding van dierziekten	10.769	44.216	11.327	9.474		5.450	4.024
U0113 Voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen	0	0	0	0		0	
U0114 Overig	3	7.843	838	790		0	790
ONTVANGSTEN	3.954	59.998	10.548	12.561		9.700	2.861
Eindsaldo	8.172	12.904	7.508	4.636		0	4.636

Toelichting op de ontvangsten

Bedragen x € 1.000		
Omschrijving	Realisatie 2012	Begroting 2012
Ontvangsten van het bedrijfsleven		
Bijdrage van het PPE	241	
Bijdrage van het PVV	1.819	
Bijdrage van PZ	3.068	
Ontvangsten van EZ	7.433	
Totaal	12.561	9.700

De extra ontvangsten hebben met name te maken met het Schmallenbergvirus (€ 1,4 mln) en de (verboden) invoer van Turks en Servisch stro (€ 0,8 mln).

6. Saldibalans

Saldibalans per 31 december 2012

Bedragen x € 1.000				
1.	Uitgaven ten laste van de begroting	15.433	2. Ontvangsten ten gunste van de begroting	12.561
4.	Rekening courant Rijkshoofdboekhouding	5.883	2a. Saldo uitg/middelen voorg. Dienstjaren	7.498
5.	Uitgaven buiten begrotingsverband (=intra-comptabele vorderingen)	0	6. Ontvangsten buiten begrotingsverband (=intra-comptabele schulden)	1.257
8.	Extra-comptabele vorderingen	3.150	8a. Tegenrekening extra-comptabele vorderingen	3.150
10.	Voorschotten	2.444	10a. Tegenrekening voorschotten	2.444
11.	Garantieverplichtingen	110.634	11a. Tegenrekening garantieverplichtingen	110.634
	Totaal	137.544	Totaal	137.544

De balansposten zijn bepaald en gewaardeerd overeenkomstig de geldende voorschriften van de Comptabiliteitswet.

Bedragen x € 1.000	
Balanspost 1. Uitgaven ten laste van de begroting 2012	15.433
De op deze post verantwoorde uitgaven komen overeen met de uitgaven opgenomen in de verantwoordingsstaat, onderdeel uitgaven en verplichtingen, over het jaar 2012.	
Balanspost 2. Ontvangsten ten gunste van de begroting 2012	12.561
De op deze post verantwoorde ontvangsten komen overeen met de ontvangsten opgenomen in de verantwoordingsstaat, onderdeel ontvangsten, over het jaar 2012.	
Balanspost 4. Rekening-courant RHB	5.883
Deze post geeft het tegoed weer dat het DGF heeft bij het ministerie van Financiën per 31/12/2012.	
Balanspost 5. Uitgaven buiten begrotingsverband	0
Onder de uitgaven buiten begrotingsverband zijn met derden in 2013 te verrekenen posten opgenomen.	
Balanspost 6. Ontvangsten buiten begrotingsverband	1.257
Onder de ontvangsten buiten begrotingsverband zijn met derden in 2013 te verrekenen posten opgenomen.	
Balanspost 8. Extra-comptabele vorderingen	3.150
Onder de extra-comptabele vorderingen zijn vorderingen op derden opgenomen.	

Balanspost 10. Voorschotten	2.444
In de verklarende tabel wordt per operationele doelstelling toegelicht hoe de open-staande voorschotten zijn samengesteld. Een groot deel van de openstaande voorschotten is in 2012 afgewikkeld.	
Toelichting	
Operationele doelstelling	
0111 Bewaking van dierziekten	1.692
0112 Bestrijding van dierziekten	752
0113 Voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen	0
0114 Overig	0
<i>Totaal Voorschotten</i>	<i>2.444</i>
<i>Afwikkeling voorschotten</i>	
Openstaande voorschotten op 1-1-2012	3.590
Opgeboekte voorschotten 2011 (geboekt in 2012)	271
Opgeboekte voorschotten 2012	2.348
Afgewikkelde voorschotten (voorgaande jaren)	- 3.561
Afgewikkelde voorschotten (ontstaan in 2012)	- 204
Openstaande voorschotten op 31-12-2012	2.444
<i>Ouderdom voorschotten</i>	
Opgeboekt in 2001	300
Opgeboekt in 2011	0
Opgeboekt in 2012	2.144
<i>Openstaande voorschotten op 31-12-2012</i>	<i>2.444</i>
Balanspost 11. Garantieverplichtingen	
Op deze post zijn de garantiestellingen van het bedrijfsleven opgenomen.	
Garantiestelling per 1-1-2012	113.986
Ophoging 2012	2.204
Ontvangen bijdragen in kader convenant van Productschappen	- 5.556
Garantiestelling per 31-12-2012	110.634

D. BIJLAGE

7. Lijst met gebruikte afkortingen

AI	Aviaire Influenza, Vogelgriep (laag of hoogpathogeen: LPAI of HPAI)
AVP	Afrikaanse Varkenspest
BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
BT	Blauwtong, Blue Tongue
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CVI	Centraal Veterinair Instituut
DGF	Diergezondheidsfonds
EU	Europese Unie
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren
KVP	Klassieke Varkenspest
MKZ	Mond- en Klauwzeer
NCD	New Castle Disease
OIE	Office International des Epizooties, Wereldorganisatie voor diergezondheid
PPE	Productschap Pluimvee en Eieren
PVV	Productschap Vee en Vlees
PZ	Productschap Zuivel
RHB	Rijkshoofdboekhouding
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SBV	Schmallenbergvirus
TSE	Transmissible Spongiform Encephalopathies
NVWA	Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit